

PROLETAREC

Slovenske Glasile Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 926.

CHICAGO, ILL., 11. JUNIJA (JUNE 11), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 24th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

MORA IMPERIALIZMA NAD KITAJSKO.

Po japonski-kitajski vojni l. 1894—95, v kateri je bila Kitajska tepena, jo je imperializem veselil še bolj objel kakor prej. Rusija je okupirala Port Artur in nekaj drugih krajev. Japonska, Velika Britanija, Francija in druge večje sile so posegle s svojimi imperialističnimi rokami po tem ogromnem, najstarejšem carstvu na svetu. Zedinjene države, ki pred dobrimi tremi desetletji še niso bile tako mogočna sila kakor danes, so se navidezno postavile za interese Kitajske s svojo zahtevo za "odprta vrata" na kitajski trg. Amerika je dobila to koncesijo in danes je na Kitajskem vodilna imperialistična sila s posebnimi privilegiji.

Umljivo je, da Kitajci niso hladnokrvno gledali kako prodira imperialistični moloh v njihovo deželo. Misijonarji krščanskih cerkva so bili pripravljali agentje zastopnikov ameriške, angleške in nemške trgovine. Tudi druge večje dežele niso ostajale dosti zadaj. Tujci so se obnašali na Kitajskem tako arogantno in oblastno, da so se pričeli proti njim večji izgreddi, ki so se razvili v znano vstajo boksarjev l. 1900. Boksarji, vodilna sila v uporu Kitajcev proti tuji invaziji, so bili prvotno atletska organizacija — od tod njihovo ime "boksarji". Vse večje evropske države, med njimi tudi bivša Avstro-Ogrska, so poslale na Kitajsko kazensko ekspedicijo, ki jo je vodil pri okupaciji Pekinga in obrežnih kitajskih mest nemški feldmaršal von Waldersee. Z evropskimi mornaricami in armadami je sodelovala tudi Japonska. Tisoče Kitajcev je bilo v spopadih s "kazenskiimi ekspedicijami" ubitih, pa tudi nekaj evropskih in japonskih vojakov in mornarjev je padlo. Kitajci so ubili tudi par misijonarjev in tujih diplomatov.

Kitajci so bili poraženi in tuje sile so ji narokovale v Pekingu svoje pogoje. Kitajska vlada jih je sprejela, odpovedala se — na pritisk — gospodarstvu v svoji lastni deželi in dala tujim silam privilegij vladati tujce in Kitajce na Kitajskem. Kitajska vlada pod takimi razmerami ni mogla biti drugega kakor orodje evropskih in japonskih imperialistov. Kitajski politiki in vojaški poveljniki so se topli med seboj, metali drug drugega z vlade in z drugih odgovornih

pozicij, tuji pa so izkoriščali kitajska bogastva in kitajsko ljudstvo.

L. 1901 je pokojni Sun Jat Sen zbral okoli sebe kitajske demokrate in organiziral stranko, ki je bila ves čas v tesnih stikih z mednarodnim socialističnim gibanjem. Sun Jat Sen je postal voditelj gibanja za osvoboditev kitajskega ljudstva izpod vlade domačih krvososov in dinastije ter izpod vlade tujih sil. Bil je prvak v borbi za demokracijo in pravico. Revolucija l. 1911, ki jo je vodil on, je strmoglavila monarhijo, toda korumpirano kitajsko uradništvo je s pomočjo evropskih in japonskih imperialistov dobilo kmalu po tej revoluciji nazaj svojo prejšnjo moč.

Dogodki iz časov boksarske vstaje se danes na Kitajskem ponavljajo. V Šangaju traja že par tednov generalna stavka — upor kitajskega delavstva proti evropski upravi, mednarodnim kapitalistom, in proti "mešani" policiji ki jo kontrolirajo Japonska, Velika Britanija, Zedinjene države in nekatere druge države. Šangaj, pristaniško mesto, ima nad poldrug milijon prebivalcev. Do dve sto tisoč šangajskih delavcev je na stavki.

Tuji interesi so poskušali potlačiti uporni duh domačinov s kroglijami. Njihova policija je ubila več stavkarjev; to je izvalo na ulico kitajsko dijaštvo ki je demonstriralo proti zunanjemu terorizmu. "Mešana" policija je ubila nekaj dijakov in s tem še bolj podžgala uporni duh. Dijaškim demonstracijam v Šangaju so sledile demonstracije dijaštva v Pekingu in drugih kitajskih mestih. Kitajska vlada je bila na pritisk prebivalstva prisiljena protestirati pri poslaništvih tujih držav proti terorju v Šangaju.

Mednarodni kapitalizem je v pritiskanju Kitajske zopet pokazal svojo enotnost, kakor v času boksarske vstaje. Kapitalistično časopisje prinaša dolga poročila o izgreddih in posledicah stavke ter dokazuje, da so stavkarji in dijaki pod vplivom ruskih boljševičkih agentov.

Umljivo je, da Rusija danes ne sodeluje z imperialističnimi roparji, kakor je sodelovala z njimi carska Rusija. Jasno je, da je v interesu sedanje Rusije (Unije sovjetskih socialističnih

republik), ako se Kitajska iznebi ameriške, angleške in japonske nadvlade.

Za svobodo se boreči Kitajci rabijo pomoč. Ako jim jo Rusija more dati, v eni ali drugi obliki, jo ne bodo zavrnil, dasi je med Kitajci napram Rusiji še mnogo nezaupnosti. Slikanje sedanjih uporov kitajskega ljudstva za boljševiško gibanje, instigirano iz Rusije, ni drugega kakor propaganda kapitalističnega žurnalizma, da diskreditira med nemislečim svetom v inozemstvu boje ljudstva, ki ne zahteva drugega kakor pravico gospodariti v svoji deželi. Reakciji in kapitalizmu je danes vsaka borba za svobodo delo "ruskih boljševikov in ruskega zlata".

Boksarsko vstajo so vodili atleti. Danes demonstratira dijaštvo in delavstvo, — kooperacija inteligence in proletariata — nov korak nacesarstvu, ki živi v peklu — po krivdi tujih vragov in neznanja v potlačenihi masah.

Vojna v Maroku.

Maroko, dežela v severozapadni Afriki, obljudena z Mavri, Arabci in Črnci, vsi mohamedanci, povzroča v Franciji novo krizo.

Maroko je pod "varstom" Francije in Španije. Mavri se niso nikoli zadovoljili s tem varuštvom. Rifijanski rodovi so v vojni proti Španiji že vrsto let in letos se jim je posrečilo potisniti španske čete prav do morja. Tisoče in tisoče španskih vojakov je padlo v vojni za podjarmljenje Španiji določenega Maroka, španska državna blagajna se prazni že lefa na račun te vojne — in končno je imela Španija revolucijo, največ radi Maroka, na krmilo je prišel Primo Rivera in obljubil ukrotiti uporne Mavre. Uporniki so njega ukrotili.

Po porazu španskih čet v notranjosti dežele so se Rifijanci obrnili pred par tedni proti Franciji, ki je podjarmila veliko večji kos Maroka kakor Španija. Francoski Maroko meri okrog 231,000 kv. milj, kar je več kakor pa je površina Francije. Francozi so nekaj časa mislili da se Mavri ne bodo drznili podvzeti večje ofenzive proti njim, kajti tudi Mavrom mora biti znano, da Francija ni Španija.

Uporniško gibanje v Maroku vodi Abd-el-Krim. Mohamedanci v azijski Turčiji so dobili po vojni svojega voditelja v nacionalistu Kemal paši, rifijanski rodovi ga imajo pa v Abd-el-Krimu. Kemal paša je nacionalist, sposoben poveljnik in inteligenten državnik. Abd-el-Krim nima Kemalovih zmožnosti, toda je dober poveljnik, razume svoje ljudi in znane so mu tudi hibe tujih vsiljivcev. Do pred par leti nepoznan je danes znan vsakemu ki čita časopise.

Maroko ni gosto obljudena dežela. Ima le okoli 6,000,000 prebivalcev. V krajih kjer so Rifijanci pričeli z vojno proti francoskemu go-

spodstvu, je gorata; ima tudi mnogo planot. Nekateri viri trdijo, da je v akciji proti francoskim četam okrog 40,000 mož; poleg teh ima Abd-el-Krim za seboj rezerve, broječe 60,000 mož; vedno več rodov pristopa na njegovo stran.

Francija je druga največja kolonijalna država na svetu. Prva je Velika Britanija. Kolonije so dale Franciji moč in bogastvo. Toda zadnja svetovna vojna je spravila tudi Francijo iz normalnih ekonomskih tirov in nahaja se ves čas v večji ali manjši finančni krizi. Tekom vojne se je zadolžila Angliji in Ameriki kakor malokatera dežela. Dasi ne odplačuje dolgov, beleži vseeno leto za letom primankljaj v svojih proračunih. Zanaša se na nemško vojno odškodnino, ali tudi Nemčija ni mogla plačati toliko in ob času kakor je Francija zahtevala. Francoska okupacija Porurja in Porenja je povzročila Franciji milijarde izdatkov in Nemčiji finančno in industrialno krizo.

V taki situaciji bi potrebovala Francija mir. Karte so torej v prilog Abd-el Krimu. Maroko sam na sebi za Francijo ne pomeni mnogo. Ako bi bil vreden več, bi ga imela Anglija. Toda Francija ima v Afriki mnogo drugih kolonij. Ako se osvobodi ena, ako bi Francija sprejela Abd-el-Krimove pogoje, bi trpel njen ugled v ostalih afriških kolonijah in nastala bi nevarnost upora v vseh drugih. To je vzrok, da se je francoski imperializem odločil iti v vojno z Rifijanci.

Socialisti v francoskem državnem zboru so zahtevali, da naj vlada stopi v pogajanja z Abd-el-Krimom in sklene z njim mir. Vlada bi za to zahtevo ne dobila večine v zbornici. Tudi sedanji kabinet, kakor Herriotov, tvorijo stranke leve. Socialisti niso v vladi, podpirajo pa jo v kolikor njen program nasprotuje programu in politiki strank katere stoje za bivšim reakcionarnim ministerskim predsednikom Poincarejem. Ako bi socialisti glasovali za nezaupnico sedanje vladi glede maroškega vprašanja in vojne z Rifijanci, bi bila ta odvisna od podpore strank desnice; ministerski predsednik Painleve je izjavil, da bi njegova vlada v tem slučaju resignirala in posledica bi bila nova vlada iz Poincarejevih strank, ki bi zastopala napram Nemčiji in Maroku nepomirljivo politiko. Socialisti bi radi razvoj v tej smeri preprečili. Položaj v Franciji je torej zelo zamotan. Socialisti zahtevajo drastične davčne reforme, politiko sporazuma v Maroku in mnogo drugih stvari, katerim nasprotujejo privatni interesi in kapitalistične stranke. Tudi stranke leve niso dovolj odločne. Medtem pa gre frank stalno navzdol, dasi ne s tako naglico kakor svoječasno nemška marka. Francija ima pred seboj težke probleme, posledica politike ki sta jo vodila po vojni v glavnem Clemenceau in Poincare. Za vlado se bore v glavnem dve stru-

je: demokratske, republikanske in socialistična stranka na eni in stranke reakcije, kapitalizma in imperializma na drugi strani. Seje v parlamentu so burne in tudi pretepi med poslanci niso sedaj ničesar izrednega. Pri zadnjih občinskih volitvah, ki so se vršile v Franciji, so dobile stranke levice, posebno socialistična stranka, mnogo občin in zelo ojačale svojo moč. Izgubile so nacionalistične stranke in deloma komunisti. V nekaterih okrajih so komunisti podpirali socialiste in obratno in odločili zmago v prilog strank levice.

Važnejša kakor vojna v Maroku je vojna v Franciji — vojna med staro in novo Francijo; nova pomeni politiko miru na podlagi sporazumov; stara se drži tradicionalnega francoskega imperializma in militarizma. V tej borbi med starim in novim zmagujejo stranke, ki so za Francijo demokracije in svetovnega miru. Borba pa bo še dolga, predno bo zmaga popolna.

Taktika, ki gladi pot reakciji.

Ljubljanski "Socialist" je v izdaji z dne 15. maja priobčil članek "Zločinski poizkusi", v katerem podaja sliki kako igrajo agentje provokatorji ali pa nevedni, nepremišljeni, odgovornosti nezavedajoči se radikali v roke belemu terorju in reakciji. "Socialistov" članek se glasi:

ZLOČINSKI POIZKUSI.

Delavstvo je sito razkolov in hoče edinstva.

Za ta cilj delajo iskreno na socialistični, a tudi na bivši neodvisni strani (komunistični). Najpoštenejši voditelji in 99 odstotkov vsega delavstva so za edinstvo. To pa mali peščici najetih agentov ne ugaja. Ti agenti so izdali za letošnjo prvomajsko proslavo tale letak, ki ga bomo doslovno priobčili, da bo videlo pošteno levo orientirano delavstvo, da je tudi v njegovem največjem interesu, da potegne jasno črto med seboj in temi agenti. Glavni namen tega letaka je onemogočiti strokovne organizacije in delo za edinstvo.

Letak, ki ga posnemamo iz beograjskih Radniških novin se glasi:

Proletarci vseh dežel, ujedinite se!

Omladina naprej!

1. maj 1925.

Proletarski omladini v Jugoslaviji!

Tudi letošnjega prvega maja ne more proslaviti proletarit Jugoslavije v znaku zmage nad kapitalizmom, kakor more to v Zvezi socialističnih sovjetskih republik. Medtem, ko v sovjetski Rusiji proletarska mladina ni več objekt izkoriščanja, smo izpostavljeni mi v kapitalističnem svetu najhujši reakciji. Naš položaj je od dne do dne težji. Nobenih plač, podaljševanje delavnega časa, služba v vojski, — to je naša usoda. Za vse to se imamo zahvaliti srbskim kapitalistom in militaristični, monarhistični kliki. Za to se imamo zahvaliti prizadevanju imperialistične Jugoslavije, ki je odvisna od francoskih, angleških in ameriških imperialistov.

Odrasli in mladi delavci in kmetje in zatirani narodi ne morejo priznati take diktature beograjskih, pariških in londonskih bankirjev. Oni ne morejo pri-

znati take imperialistične Jugoslavije. Delavci in kmetje zavračajo odločno tudi vsako kapitulacijo pred srbsko-fašistično hegemonijo, monarhijo in militarizmom, kakor jo je izvedlo vodstvo HRSS. Njih cilj je in mora biti:

Odstranitev srbske hegemonije. Razbitje imperialistične Jugoslavije!

Mladi delavci! Mladi seljaki! Naš cilj je delavsko-seljačka republika vsakega naroda. Ali vsak proletarec si mora biti o tem na jasnem, da se more doseči ta velik cilj le s pomočjo zveze delavcev in kmetov in to samo z oboroženo ustajo v meščanski vojni. Mladi kmetje po selih in mladi proletarci po mestih, ujedinite se v močno zvezo mladih delavcev in seljakov!

Organizirajte se in zberite se okrog Zveze komunistične omladine Jugoslavije! Jačajmo našo Zvezo, jačajmo našo komunistično stranko Jugoslavije, naše največje pridobitve po vojni.

Nepomirljiva borba proti delu za mir, socialoportunizmu in reformizmu, ki je glavni protivnik delavskega razreda, kakor je dejal naš veliki Ljening. Učimo leninizem! Postanimo mlada leninistična garda.

Naša parola je:

Ujedinjenje strokovnih organizacij, ne radi edinstva, temveč radi razredne borbe. Ujedinjene strokovne organizacije morajo podpirati borbo proti srbski hegemoniji in za razbitje Jugoslavije! Ujedinjene strokovne organizacije morajo sprejeti za svojo parolo:

Borbo za osemurni delavnik in za šesturni delavnik za delavsko mladino!

Doli z militarizmom! Zakaj nas mučijo oficirji po kasarnah v Macedoniji? Doli z vojno nevarnostjo na Balkanu! Naj živi borba bolgarskih delavcev in kmetov! Naj živi federacija delavsko kmečkih republik na Balkanu!

Doli z jugofašizmom! Vstvarjajmo proletarske obrambne čete! Naprej omladina! V borbo! Na ulice! Naj stoje tovarne, naj se zapirajo obrati, kadar slavi proletaritat svoj največji praznik Prvi maj! Vzlic vsemu:

Naj živi Prvi maj!

Naj živi Savez komunistične omladine Jugoslavije!

Naj živi komunistična stranka Jugoslavije!

Naj živi osvobojenje delavcev in kmetov!

Beograd, aprila 1925.

Izvršni odbor Saveza komunistične omladine (Sekcija komunistične internacionale).

*

K temu oglasu, ki je bil na prvega maja že v rokah vseh policijskih oblasti v državi, med tem ko ga široke množice delavstva niso poznale, nam ni treba mnogo dodati.

On hoče onemogočiti vsako delo za zboljšanje socialnega položaja delavstva s tem, da proglašja za cilj ujedinenih strokovnih organizacij — razbitje Jugoslavije. To v času in razmerah, ko pride na enega organiziranega delavca 10 žandarjev!

Rudarji, železničarji, monopolci stojijo v težki borbi proti nezaslišanemu izkoriščanju. V tej borbi daje taka taktika Trboveljski družbi orožje v roke, da bo klicala državo in bajonete na pomoč, če se bo delavstvo upiralo proti izkoriščanju tujih čifutov. Kdaj bodo rudarji obračunali s tipi, ki hujskajo iz varnega zaledja, dajejo buržuaziji vedno znova povod, da vlačijo po ječah idealne proletarce in proletarke, ki bi morali biti avantgarda resničnega delavskega odpora?

Med železničarji vidimo izkrvavevati v brezmejni požrtvovalnosti stare borce, ki so jih vrgli na levo povojni revolucionarni dogodki.

Mi vemo, da se oni niso nikoli spuščali v pustolovščine, da se dobro zavedajo, da revolucije niso vsak dan, da delavske strokovne organizacije ne morejo vršiti nalog, kakor so jim preodkazane v tem letaku.

Če se pa tega zavedajo, — kedaj bodo potegnili črto med seboj in brezvestnimi agenti, ki razširjajo take letake, dajajoč s tem reakciji povod za divjanje proti delavstvu? Kako dolgo bodo dopuščali, da se skrivajo za njihovimi hrbti elementi, kojih početje je tako, da ne vemo od kod je naročeno: Ali res iz Moskve, ali od domačih provokaterjev, reakcionarjev in sovražnikov delavskega razreda?

To je taktika, ki je priklicala na Ogrskem Hortija in 35,000 vislic, Mussolinija v Italiji, beli teror na Finskem in na Bavarskem in ki je postavila na prestol Hindenburga v Nemčiji!

Dvakrat zločinska je ta taktika, zlasti če se skuša zavesti mladino, ki v svojem idealizmu ne zna preceiniti posledic nepripravljenih in nepremišljenih dejanj.

Vse delavstvo naj obračuna z zločinskimi poskusi, ki gredo koncem koncev za tem, da mu onemogočijo vsako strokovno in politično borbo in ga izroče na milost in nemilost reakciji. Po tej poti — mora iti delavstvo iz poraza v poraz. Kadar zapustimo to pot in začnemo nadaljevati tam, kjer smo se po nepotrebnem razšli, bomo ujedinjeni in sicer ne samo strokovno, ampak tudi politično. Tako združeni pojdemo iz večnih porazov v zmagovite borbe!

(“Socialist”, Ljubljana.)

V Ameriki je danes več avtomobilov kakor telefonov.

V Zedinjenih državah je danes v rabi 17,740,236 motornih vozil (avtomobilov in “trukov”) in samo 15,369,454 telefonov — z drugimi besedami — 100 motornih vozil na vsakih 86 telefonov. To statistiko je objavila Western Electric Company.

Francija ima 573,967 motornih vozil in 524,592 telefonov — ali sto avtomobilov na vsakih 81 telefonov.

Vse druge dežele imajo še vedno več telefonov kakor motornih vozov. Avstralija ima 258,477 telefonov in 205,000 avtomobilov. Anglija ima 1,045,928 telefonov in 778,211 avtomobilov. Toda število avtomobilov v obeh teh deželah narašča veliko hitreje kakor število telefonov.

Iz najnovejših podatkov je razvidno, da imajo vse glavne dežele na svetu skupaj 20,586,840 motornih vozil in 22,663,347 telefonov.

Japonsko, Poljsko in Ogrsko so edine večje dežele, kjer pride deset telefonov na vsak avtomobil. Vzrok malega števila avtomobilov na Japonskem so izredno slaba pota. Na Ogrskem in Poljskem je ljudstvo še zelo konservativno in revno, in ob enem tudi obubožano vsled posledic zadnje vojne. Tudi Nemčije, ki trpi na enakih posledicah, ne znači takega naraščanja motornih vozov kot nekatere druge, bogatejše dežele.

ANGELO CERKVENIK:

SKOZI MEGLO

(Nadaljevanje.)

Hropeč je bil glas Rappije, toda Ladavac ga ni več slišal. Rappia ni pričakoval tako silnega udarca; zato je bil docela omamljen in premagan. Ladavac je Rappio že od nekdaj sovražil; Rappia je namreč, kjer in kadar je le mogel zasmehoval Ladavca in njegov način življenja. Tudi ta dan se je s perverzno slastjo pasesel po ranah, ki jih je zadal Ladavcu s svojim govorom.

Ladavac ga ni več slišal. Po letih se je zbudil v njem spomin na najostudnejšo uro njegovega življenja. Prvi mesec, ko je bil prišel Ladavac v službo k Rappii se je zgodilo.

Nekako po dveh tednih mu je Rappia popolnoma slučajno predstavil svojo ženo. Rappia se je namreč v naglici moral odpeljati v Videm in je zaprosil Ladavca, naj ga pospremi do postaje. Moral mu je podati v kratkih potezah načrt za zagovor pri neki manj važni, vendar pa dokaj pri srcu ležeči mu razpravi, ki je slučajno padla ravno na dan, ko je on bil odsoten. Na peronu se je pojavila Rappiova žena. Ni bila lepa, pač pa visoka, impozantna ženska. Samozavestna in zapovedujoče je gledala okoli sebe. Rappia ji je, predno se je pričel pomikati vlak poljubil roko . . .

Obrnil se je k Ladavcu, segel mu je v roko in mu rekel:

“Spremljajte, prosim, mojo soprogo domov!”

Pogledavši Lavro je dejal pol resno, pol šaljivo:

“Saj je čeden deček naš Ladavac, kaj Lavra?”

Nič ni odgovorila. Le ustnice je namrdnila. Rappiji je to očitvidno močno ugajalo. Ladavcu pa je bila že na prvi pogled neprijetna.

Šla sta s perona, ne da bi se bila pogledala, ne da bi bila črhnila kako besedico. Prišedši pred postajo, je poklicala kočijaža, pokazala je Ladavcu sedež, ter se vsedla poleg njega. Med vožnjo sta molčala. Glavo je naslonila v kot ter opazovala mladega fanta skozi trepalnice. Ladavac je vse videl in bil je nekako zadovoljen. Kočija se je ustavila pred lično vilo v bližini stare postaje sv. Andreja.

“Izvolite, prosim, z menoj,” mu je rekla, ko sta izstopila iz kočije.

V sprejemni sobi ga je prosila, da naj se vsede v foteljček ter je za nekoliko trenutkov izginila v sosedno sobo. Kmalu se je vrnila preoblečena v roza-obleko, globoko dekoltirano na prsih in hrbtu ter brez rokavov. Vsedla se je k njemu in ga nekoliko trenutkov gledala . . .

Nenadoma je bruhnila v smeh . . .

Opazoval jo je. Pod brado ji je viselo to-
sto meso, na vratu so se ji delale velike gube,
med gubami pa ozke beloumazane zareze, ka-
kor reke in potoki med pogorjem na geografskih
kartah. Prsa so se ji tresla od silnega smeha.

Silno neumna se mu je zdela. In brada se
ji je tako komično tresla, da se je jel tudi on
nad vse spoštljivo smehljati . . .

“Kaj se smejete . . .”

“Kaj! Kar tako, na zemljevid sem se spo-
mnil, na gore in reke, in na vaš vrat . . . ha, ha
. . . ter na tresočo se brado nekega profesorja
zemljepisja” . . .

“Kako ste še neumni, gospod Ladavac! Ka-
ko še mladi!”

“Neumen, mlad! Zakaj?”

“Ker nič ne razumete! Kdo vruga vam je
pomagal do doktorata!”

“Potolažite se, gospa! Slučajno je bil večji
tepec, kakor jaz.”

“Tepec? No, povejte, povejte!”

“Dobro, povem vam zgodbico, ki ni nika-
ka zgodbica, temveč prava in resnična resnica!”

“Brez uvoda, če smem prositi!”

Povedal ji je neko navadno dogodbico iz
dijaškega življenja, ki je bila nekoliko banalna
in konvencionalna, vendar pa tudi dokaj duho-
vita. Gospa se je smejala iz vsega grla in ga še
marsikaj povpraševala o tistem profesorju, ki
je bil nekak glavni junak te dogodbice in obe-
nem osebnost, katera je igrala pri Ladavčevem
doktoratu glavno vlogo.

“O, tedaj že razumem, kako je mogoče, da
ste postali doktor.”

“Zakaj me pravzaprav tako podcenjujete —
ali sem mar manj vreden, kakor drugi dok-
torji?”

“Kako ste otročji, kako otročji!”

Udarila je z rokama po kolenih in se sme-
jala.

“Zakaj otročji?”

“Ne razumete, da se samo šalim . . . človek
bi vam moral prinesiti vse, prav vse na krožniku
. . . ha . . . ha . . .”

Ni je razumel. Prej tako ponosna, skoraj
samozavestna — sedaj kar naenkrat nekam
lahkomiselno razposajena . . . “Kaj hoče”, se je
izpraševal in jo zamišljeno motril.

Ona pa je prasnila v še silnejši smeh, ko je
videla, kako zamišljen je postal. Kar nana-
gloma pa je postala vsa resna, skoraj žalostna.

“Ne vem, je pričela, ali me bote mogli raz-
umeti. Včasih si mislim, da morejo otroci do-
umeti, česar ne morejo pojmiti veliki, odrasli.
rekla bi skoraj: popolni ljudje. Otroci razume-
jo vse, ker imajo srce . . .”

Potrepljala ga je po licih. Seveda, otroka se
sme pobožati, tudi poljubiti se ga more! Otrok
je pač otrok, nič več in nič manj. Kaj bi to!?
Če umazanec poljubi otroka, postane še sam
čist kakor otrok!

On pa je zardel. Sram ga je bilo in jezen
je bil. Ni pa vedel, zakaj se sramuje in zakaj
se jezi. Nejasno mu je bilo, ali ga je sram, ker
je tak otrok, ali zato, ker ga je ta grda ženska
pobožala.

“O, kako se sramuje . . . saj pravim, popoln
otrok, otrok znotraj in zunaj . . . Ah, da! Ko bi
tudi jaz imela otroka; otroka, pa čeprav bi ne
bil ravno tak, kakor ste vi . . .”

Silno žalosten je postajal njen glas in v
očeh so se ji lesketale solze.

“Kaj mislite, gospod Ladavac, kaj mislite,
ali ima sploh kak zmisel živeti in ne imeti nika-
kega potomstva? Ali mislite, da morem ali da
bi mogla biti vse življenje zadovoljna, ne da bi
dobila dete . . . oh dete . . . dete . . .”

Roke je dvignila kvišku, vzdihnila je s ta-
kim koprnenjem, da bi se človek zaman skušal
upirati čustvu usmiljenja.

“Vidite — prav tiho je šepetala — vselej
kadar moja tovarišica porodi, me grize tu notri.
Hudobna postajam, nevoščljiva sem, grda,
ostudna. In kakor nalašč prihajajo k meni pri-
jateljice druga za drugo in mi pripovedujejo,
kako lepo je to dete, kako lepo ono . . . Nekatero
pripeljejo svoje otroke s seboj in se z njimi igra-
jo pred menoj, jih objemajo, poljubljajo . . .
In vsaka njihova beseda krije v sebi drugo res-
nico, resnico, ki se glasi približno takole: kaj pa
ti? Ali si neplodna? Zakaj na tvoji njivi ne
zraste pšenica . . . Zakaj vsaj plevel ne . . . ali
je satan hodil po tvoji njivi in zastrupil tvojo
zemljo . . .”

Še tišji je postajal njen glas, ko je nadalje-
vala:

“In koderkoli hodim povsod me spremljajo
škodeželjni pogledi, zloradi, grdi. Ali jo vidite,
pravijo, ali jo vidite. Kakor suho, osušeno dre-
vo hodi po zemlji . . . Ah, pa kaj mi vse to po-
maga. Kaj? Kako težko mi je, kako težko,
gospod Ladavac . . .!”

Mrak se je že spuščal. Ladavac se je spo-
minjal svoje matere in njene velike ljubezni.
Razumel je, kako silna mora biti boleost ženske,
ki ljubi otroka, katerega — ni, katerega nikoli
ne bo. Ni razumel, le čustveno je doumel. Če-
prav mu se je preje gnusila mu je v tem trenut-
ku postala lepa, simpatična — uboga — —

A uboge ženske je on vedno tako ljubil — —

Bliže se je prisedla k njemu in mu je govo-
rila o svojem detetu, o sebi, o svoji veliki lju-
bezni in o svoji nepopisni bolesti . . . Mož ji ne
more dati otroka . . . Dolži pa njo, da je ona
kriva. In tako je njeno življenje dvakrat pekel.

Temno je postajalo.

Božala ga je po licih. Ni opazil, kdaj ga je
prvič poljubila, ni opazil, kdaj se je vsa privila
k njemu.

“O ti moj velik otrok, kako si še ves ne-
dolžen, kako si še ves bel . . .”

Dalje prihodnjč.

Moskva izdala svoj odlok glede spora med ameriški komunisti.

Številne ponesrečene akcije ameriške Workers' Party so prinesle mnogo konfuzije v njene vrste. Notranji spori razjedajo ameriško komunistično stranko od kar se je ustanovila. Po neuspehu šentpavelske konvencije pa se je spor med Ruthenbergovo in Fosterjevo skupino poostiril v toliki meri, da je posegel vmes Zinovjev, na katerega je apeliral tudi Ruthenberg za posredovanje. Razun teh dveh je v Workers' Party še Lorejeva skupina — tri stranke v eni.

Foster je po šentpavelski konvenciji dobil večino strankine eksekutive za svoje stališče. Preje je bila večina z Ruthenbergom. Lore naziva taktiko obeh skupin za pustolovščine. Ruthenberg pravi Loreju da je oportunist najslabšega kova, in njegovemu mnenju se je pridružil tudi Zinovjev, ki je poslal eksekutivi W. P. zahtevo, da mora odstraniti Loreja iz svoje srede.

Zinovjev je v imenu odbora moskovske internacionale podal svoj odlok glede bojev med ameriški komunisti, ki se glasi v prilog manjšine, to je, Ruthenbergove skupine. Moskva je odobrila Ruthenbergovo taktiko za "masno farmersko delavsko stranko", Fosterju pa naročila, naj se pomiri s prvim. Nadaljni odloki so, da naj se iz gesla "za farmersko-delavsko stranko" opusti beseda "farmarsko", izključi se naj Lorija iz eksekutive, in poskuša naj se dobiti zopet zaupanje v tistih unijah kjer so komunisti že imeli nekaj vpliva, pa bo Workers' Party rešena.

Zinovjev prizna, da se je taktika, oziroma da so se dosedanje taktike ameriških komunistov končale s fiaskom. Prepričan je tudi, da bo vprašanje ustanovitve velike delavske stranke, kakršno propagirajo od svoje detroitske konvencije sem ameriški socialisti, zopet kmalu v ospredju. O Ameriški socialistični stranki pravi Zinovjev v svoji poslanici, da je številčno šibka, da pa ima velik ideološki vpliv na voditelje unij. V mislih ima tiste unije, ki jih vodi socialistično in napredno delavstvo. Akciji socialistične stranke za združenje unij v samostojni delavski stranki pripisuje Zinovjeva poslanica veliko važnost.

Zanimiv je sledeči odstavek moskovske poslanice: ". . . Lahko je mogoče, da bodo imeli v početku ustanovitve ameriške delavske stranke (Labor Party) za gotovo dobo kontrolo reformisti, delavski izdajalci, to je podoben element kakor v Angliji ali še slabši. Ali formiranje take stranke pomeni definitiven korak naprej v ameriškem delavskem gibanju in komunistična stranka je obvezana z njo sodelovati, ako prva dovoli v zadostni meri pravico kritike in agitacije pridruženim organizacijem . . ."

Ameriški komunisti bi torej po nalogu iz Moskve morali sodelovati z "izdajalci" in z "žolto", oportunistično Labor Party, samo ako bi jih slednja hotela v svojo sredo. Komunisti, kadar govore svojim pristašem, sicer pravijo, da bi sodelovali radi agitacije za svojo stranko, ampak to je pro kom. evangeliju vendar oportunistična in "kompromisna" taktika.

Voditelji ameriške Workers' Party so se sprli tudi s Pepperom, ki je bil v Ameriki kot zastopnik tretje internacionale in je izdajal svoje odredbe, katerim so se vodilne grupe v W. P. upirale in končno zahtevale od Zinovjeva, da ga odstrani.

V kratkem se bo vršila konvencija Workers' Party, ki bo vzela na razpravo odloke tretje internacionale, izvolila novo eksekutivo, izključila Loreja, po konvenciji pa se boj med njimi obnovi. Zanimivo je, da so v mnogih slučajih v stanju podpisati "skupne" proglose, ki pomenijo "uradno" stališče stranke. Manjšina izda potem svoj proglas, večina svojega, potem pa tožbe v Moskvo.

Ali je še kaj tistih delavcev med nami, ki so kazali na vzorno komunistično slogo, katere pa v praksi nikoli ni bilo?

Slogo pokažejo le tedaj kadar se gre za materialne koristi, druge sloge "ekstremisti" ne poznajo.

Narodne in nenarodne jednote ter narodno delo.

(Nadaljevanje.)

Nihče bolj ne smeši narodnosti kot tisti ki imajo vedno na jeziku besedo "narod". Ugled se narodu ne pridobiva s trkanjem na "narodna" prsa. To najbrž ve tudi Mr. Pirc, ki je naroden le v okvirju mej svojega sovraštva do socialistov. Drugače je njegovo narodnjaštvo pena "near beera".

Samo zakrknjeni ljudje morejo trditi, da socialisti zanikavajo narodnost, ali da se norčujejo iz narodov in jezikov. Nobeno gibanje na svetu ni posvetilo narodnostnim in jezikovnim problemom toliko pozornosti in študiranja, kakor socialistično. Socialisti vedo da zatiranja narodov, oziroma jezikov, škodujejo socialnemu napredku ker povzročajo narodnostne in jezikovne boje. Socialistične stranke so za pošteno rešitev vseh takih vprašanj in marsikatera narodnostna manjšina je imela v socialistih svoje najboljše prijatelje. Ali rešiti ta problem popolnoma in v celoti je v današnji ekonomski uredbi nemogoče. Vzroki so v sistemu. Odpraviti jih iz sistema pomeni odpraviti sistem sam. Odtod naš boj proti sedanji in za socialistično ekonomsko uredbo.

Majhni narodnjakarski ljudje med nami pravijo: Socialisti smešijo jezik.

Ne, socialisti nikoli. Norčevanje iz jezika in naroda je svojstvo hlapčevskih natur in ignorantov, ne pa socialistov. Socialisti ne zaničujejo nobenega jezika in nobenega naroda, toda tudi ne povišujejo nobenega nad drugimi, kot to delajo šovinisti. Šovinisti so narodni na stroške mrženj in sovraštva proti drugim narodom. To je stara igra, škodljiva ljudstvom vseh dežel in vsem narodom. Kapitalistična mednarodnost je hujskanje dežele proti deželi, naroda proti narodu, ker je tak njegov ekonomski ustroj. Naša mednarodnost je kooperacija narodov v prid vse družbe. Socialisti so gospodarsko mednarodni in narodno mednarodni. Kapitalizem je mednarodni v osvajanju in v stegovanju po profitih. Sedanji dogodki v Šangaju so slika kapitalistične mednarodnosti.

Iz vrst socialistov prihaja mnogo pisateljev, pesnikov, umetnikov, znanstvenikov in drugih velikih mož. Vsi so ljubili in vsi ljubijo vsaki svoj narod in vse druge — narode. Za vzgojo ljudstev, da se jih dvigne gospodarsko in kulturno, se ni nihče toliko boril in toliko trudil, kakor socialisti. Nihče ni toliko deloval med ljudstvom za ljudstvo kakor delujejo socialisti. Tej taktiki je socialistično gibanje zvesto kakor

je bilo, ker ne more biti drugačno. Pojavilo se je vesled ljudskih interesov in živi ter napreduje z njimi.

Vzkliki narodnjakov med ameriškimi Slovenci imajo to kardinalno napako, da ne morejo prikriti mržnje do socialistov. To delajo tudi zato da zakrijejo svojo lenobo. Brez vsakega pomišljanja zaplešjo: Socialisti so ubili narodni čut v naših ljudeh. In takoj ko to zapišejo se ozro na SNPJ, pa pravijo: Glejte, to bi morala biti NARODNA organizacija, pa je mednarodna in protinardna.

Vzrok, da ni bil narodni čut med ameriškimi Slovenci nikdar razvit, niso socialisti. Inteligenca priseljencev iz slovenskih krajev ni bila posebno visoka. Ker ni bila, se naš svet tu ni mogel nikoli uveljaviti in se še danes ni niti tam kjer živi v kompaktnih skupinah že mnogo let. V mednarodnem svetu nismo poznani kot narod — vsaj pred vojno nismo bili, razun med tistimi ljudmi ki so se zanimali za slovenske narode in dežele, pa so vedeli tudi o Slovencih. Slovenske dežele so bile razkopane in skoro brez meščanstva. Ljubljana je bila edino večje "narodno" mesto. Toda slovenska narodnjaška gospoda ni bila bogzna kako narodna in bilo je med njo zelo gosposko, če je občevala med seboj nemško. Če je bilo to za gospodo lepo, zakaj ne bi bilo za kmečke sinove in hčere, če so se pri delu v mestu in mestecih naučili nekaj nemških besed?

Bili so časi pred vojno, ko je tisoče Slovencev preziralo in omalovaževalo svoj jezik. Na jugu slovenskega teritorija so se ponašali z italijanščino, na severu in v vseh slovenskih mestecih z nemščino. Naučili so se nekoliko enega ali drugega jezika, navzeli se nemškega ali italijanskega šovinizma, in se šopirili z jezikom, katerega so komaj za silo obvladali. Slovenščina jim je bila jezik kmetov; drugega niso vedeli o nji. Citali so malo, mnogi nič. Ali so bili zato socialisti? Ali so jim socialisti izrgali jezik in narodnost? Če se je dobil med njimi kak socialist, ki se je "postavljaj" z nemščino in smešil slovenščino in slovenski narod, ali je bil to dokaz njegovega socialističnega prepričanja? Ne, ampak bil je dokaz njegove nevednosti. Socialisti cenijo znanje. Čim več jezikov zna delavec, lažje bo napredoval v znanju. Šovinizem pa ni znanje. Šovinizem je brezumna zaljubljenost v "narod" in sovraštvo do vseh drugih.

Še par besed o Kernovem dopisu v "Prosveti", v katerem pravi med ostalim: "... O naši stari domovini, sedanji Jugoslaviji, pišemo le kar vidimo v njej slabega, bognečaj da bi se naša uredništva kdaj izpozabila, da bi njej v prid napisala kako priznanje in pokazala kako simpatijo. Vzgojili smo večino naših ljudi, da se norčujejo iz Jugoslavije in jo celo sovražijo..."

Dr. Kern imenuje "naša uredništva", kar bi pomenilo vse slovenske liste v Ameriki, česar gotovo ni mislil. Pšica je bila obrnjena le na nekatere liste.

Slikati Jugoslavijo za naš ideal se ne bi izplačalo. Graditi med ameriškimi Jugoslovani nacionalizem bi bilo ponesrečno delo. Jugoslavija kakršna je še ni noben ideal. Tudi dr. Kern ne verjame da je. Pravzaprav ni nobena dežela, ako ni človek religiozno zaljubljen v njo. Res je, da v Jugoslaviji ni vse slabo. Je v nji poleg slabega tudi mnogo dobrega, kakor v vsaki drugi deželi. V velikih krizah, ki jih je imela od ujedinjenja sem, je pokazala mnogo življenske sile, ujedinjenja pa ne prav preveč. Če se vpošteva položaj v katerem se je to dobo nahajala in če se vzame v obzir prejšnjo zgodovino jugoslovanskih dežel, se Jugoslaviji že sme dati priznanje, da ni imela in da nima

mного več kaosa kakor so ga imele ali ga imajo nekatere bolj civilizirane in boljše urejene dežele. Dobe se, ki so na slabšem kot Jugoslavija, dasi boljše situirane.

"Proletarec" se napram Jugoslaviji ni držal demagogične taktike, ker ne verujemo v demagogijo. Kdor se jo poslužuje, se poslužuje najcenejšega in najlažjega orožja. Za demagogiranje ni treba znanja, ne vesti, ne odgovornosti. Vsa poročila, ki smo jih objavili o Jugoslaviji in vsi članki o nji so bili stvarni. Grajali smo, kar je po naših nazorih zaslužilo grajo in dali priznanje stvarem ki so ga zaslužile. Demagogičnega tona se pa nismo posluževali ne v enem ne v drugem oziru. Nismo pa in ne moremo reči: Jugoslavija je naš ideal, od nje dobivamo navdahnjenje za narodno delo, od nje dobivamo moč! Če bi to rekli bi izustili laž in nesmisel, kakor bi bila, če bi jo samo blatili in omalovaževali.

Toliko o tem s priporočilom, da naj bodo tisti ki polemizirajo bolj previdni z izjavami, namreč bolj odkriti.

"Prva potreba bo," pravi nadalje dr. Kern, "da naši voditelji v glavnem odboru in uredniki naših glasil postanejo narodni."

Zmota!

Prva potreba je, da se dvignejo v znanju in aktivnostih, da se dvigne nivo *INTELIGENCE V VODSTVIH NAŠIH ORGANIZACIJ*. Šele ko dosežemo to stopnjo, bo tudi narod lahko dobil več. "Narodni" voditelji ne morejo narodu dati znanja, ako ga *SAMI NIMAJO*. Če se ne zavedajo odgovornosti, niso odgovorni, neglede na postave, pravila in načelne izjave.

Dr. Kern najbrž misli, da morajo "voditelji v gl. odboru" prenehati biti "mednarodni" in s tem postati narodni. To bi se menda raztolmačilo tako, da je v gl. odborih, mogoče v enem, mogoče v večih, preveč socialističnega razpoloženja, pa premalo narodnega. Čitajte zapisnike sej glavnih odborov. Ne razpravljaja se ne o mednarodnosti ne o narodnosti, ampak o podpori in sploh o rečeh navadnega poslovnega značaja. *Drugega je na teh sejah zelo malo*. Najmanj na sejah tistih organizacij, katerih socializem ni še čisto nič "okužil". In vendar bi morale biti te najbolj narodne, če bi sklepali po logiki drja. Kerna.

Ameriški Slovenci potrebujejo več razumništva, socialističnega razumništva. Z drugim imamo prebrideke skušnje, da bi se mogli navduševati zanj.

Edino socialisti so kot organiziran faktor med našim narodom v tej deželi dokazali, da so v stanju nesebično delati za svoj narod in vse druge s sodelovanjem enakomislečnih članov vseh narodov.

Tako socialisti tolmačijo narodnost in mednarodnost.

Ako so med nami ljudje, ki se strinjajo s tem pravilom, ljudje ki so sposobni biti učitelji ljudstva, sposobni socialistično čutiti, misliti in delati, morejo dobri stvari največ koristiti ako postanejo člani J. S. Z. Delati socialistično je najboljše delo ki ga more kdo vršiti za narod.

(Konec.)

Ako bi se zavzelo petdeset agitatorjev, da bi dobili vsaki najmanj enega novega naročnika na teden, bi bila to prvovrstna agitacija in uspeh listu bi bil zagotovljen. Ali je vas petdeset, ki bi bili pripravljeni vršiti to delo?

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Razno iz Girarda.

GIRARD, O. — V nedeljo dne 21. junija priredi socialistični klub št. 222 JSZ. na običajnem izletnem prostoru poleg Avon parka piknik na katerega vabimo vse Jugoslovane od tu in iz okoliških naselbin. To bo prva letošnja priredba te vrste v naši naselbini. Pričakuje se velike udeležbe. Tukajšnja društva prosimo, naj ne prirejajo svojih piknikov isti dan, pač pa da nam pokažejo svojo naklonjenost, katero bomo ob vsaki priliki vračali.

Dasi že pozno, bom vendar omenil, da smo prvi maj praznovali v naši naselbini s tem da smo šli od hiše do hiše in prodajali prvomajsko in jubilejno številko "Proletarca".

V kratkem bom obiskal vse v tem kraju katerim je naročnina na "Proletarca" potekla. Upam da ne bo nikogar ki bi jo ne obnovil ob tej priliki. Ako "Proletarca" čitate (važno je da ga čitate), ste gotovo spoznali kako zelo nam je potreben tak list. Vsak slovenski delavec v tej deželi bi moral biti njegov čitatelj in naročnik.

Zavedni slovenski delavci imajo tu svoj socialistični klub št. 222 J. S. Z. Apeliramo na somišljenike socialističnega gibanja, da gredo korak dalj in postanejo aktivni člani socialistične stranke.

Socialistične enote po posameznih krajih imajo važnost po merilu svojih aktivnosti. Čim aktivnejše so toliko večja je njihova važnost v mestu v katerem imajo svoj sedež in v gibanju kot celoti. Klub št. 222 bo lahko aktivnejši kakor je, če bodo vsi člani aktivni, če bodo vsi prihajali na seje in se vsi zavedali odgovornosti, ki jo imajo kot organizirani člani organiziranega socialističnega-delavskega gibanja. — Klubove seje se vrše vsak prvi torek v mesecu v prostorih Slov. Doma.

Na prošli klubovi seji smo razpravljali o formi "Proletarca", o kateri je bilo pretekle tedne v listu precej diskuzije. Mnenje večine je v prilog sedanje oblike Proletarca, in ob enem je tudi za njegovo povečanje kolikor se ga v danih razmerah more povečati, da bo prinašal več raznovrstnega čtiva. Ako pa večina naših sodrugov in čitateljev "Proletarca" uvidi, da bi bilo v interesu razširjenja našega glasila ako se mu vrne obliko časopisa namesto revije, mi ne bomo naprotovali.

Na isti seji smo razpravljali tudi o akciji katere namen je zgraditi dom za urade "Proletarca" in J. S. Z. in ki bo služil tudi drugim aktivnostim naše federacije. Klub je zaključil vzeti dve delnici.

Dne 30. maja je obhajal slovenski pevski zbor "Ljubljanski Vrt" slavnost petletnice obstanka. Udeležba na slavnosti je bila obilna. Sodelovala sta tudi pevska zborna "Zvon" iz Newburga in "Strosmyer" iz Youngstowna.

V imenu pevskega društva "Ljubljanski Vrt" se zahvalim vsem sodelujočim pevskim zborom udeležencem in vsem ki so na kakršenkoli način pripomogli k uspehu slavnosti pete obletnice našega pevskega zbora.

Poročil se je sodrug John Petkovšek, tajnik kluba št. 222, JSZ., z gđc. Annie Božič. Poroka je bila cvilna.

Poročil se je tudi znani naš pevec John Križaj. Bilo srečno!

*

V Girardu je bila ustanovljena Slovenska mladinska godba, ki ima dosedaj dvajset članov. Nekdo se torej vendar zanima za slovensko mladino in jo združuje v organizacijah katere niso odtujene narodu iz katerega ta mladina izhaja.

Pevke našega pevskega zbora so večinoma tu rojena dekleta. V nastopih, ko pojejo slovenske pesmi, se lahko kosajo z vsakim slovenskim ljudskim pevskim zborom, to je z vsakim zborom bilo tukaj ali v starem kraju, ki se mora boriti z enakimi težavami pod enakimi okolščinami. Taka slovenska ameriška mladina je v ponos starišem in naselbini. V kroških slovenskih drušev se vadi v slovenskem jeziku in ob enem se utrjujejo vezi med njo in rojaki, ki so prišli sem preko "velike luže".

John Kosin.

Jugoslovanskemu delavstvu v Chicagi.

CHICAGO, ILL. — V nedeljo 21. junija se bo vršil v parku Riverview na No. Western Ave. blizu Belmont Ave. velik piknik pod avspicijo socialistične stranke okraja Cook.

Med govorniki nastopi Oscar Ameringer, splošno znani delavski humorist, ki s svojo mogočno satiro razgalja ameriške hipokrite, zavajalce in izkoriščevalce. Ameringer je mnogim znan tudi pod psevdonimom Adam Coaldigger.

Walter Thomas Mills bo govoril o svojih izkušnjah, ki si jih je pridobil pri organizatoričnem delu med delavci in farmerji v Zedinjenih državah, Novi Zelandiji in Avstraliji tekom prošlih petdeset let. Razun teh dveh nastopi več drugih angleških govornikov.

V italijanskem jeziku bo govoril sod. Vincenco Vacirca, socialistični poslanec v italijanskem državnem zboru, ki se sedaj mudi na govorniški turi po Ameriki za italijansko socialistično federacijo. Kaj je italijanski fašizem, kako se je pojavil, kakšni so bili vzroki ki so mu pomagali do oblasti in diktature, kakšni so njegovi vplivi na svetovno reakcijo — o vsem tem bo govoril poslanec Vacirca.

Na sporedu bo tudi petje in orkestralne skladbe, igre, ples itd. Vstopnina samo 35c. Nabavite si vstopnice v predprodaji. Dobite jih v uradu "Proletarca" in pri članih in članicah kluba št. 1. Agitirajte, da bo na tem pikniku zastopano tudi jugoslovansko delavstvo v častnem številu. — *Publikacijski odbor kluba št. 1.*

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — *Organizator.*

Nevednost največje zlo delavskega razreda.

SOMERSET, COLO. — Naša naselbina je skrita, oddaljena od posvetnega šuma, neokužena od posvetnih vplivov — prav idealen kraj za kraljestvo nevednosti. Ali nevednosti je mnogo povsod. Razlika je le, da se skoro povsod najdejo tudi močna gibanja, ki streme dvigniti človeštvo k luči in mu dati spoznanje. Po neštetihih malih krajih pa takih gibanj v organiziranem smislu ni.

Ne čitamo mnogo. Tudi ne čitamo vsega kar dohimo v roke. Npr., tu se dobe rojaki ki bi "Proletarca" ne pogledali tudi če ga jim daš zastonj. Pa ne zato ker so radikalni ali napredni. Znanja ni, bogami! Malo število iztisov majske številke "Proletarca" ki smo jih dobili se je le s težavo razpečalo. Ljudje ne čitajo, "to je vse".

Slovenske fare nimamo, nismo pa brez verskih ceremonij. Za duše skrbi neka Mehikanka, ki je v moralnem oziru na zelo slabem glasu, kljub temu je ona nekako nadomestilo za duhovnika, ki ga tukaj nimamo stalno. Prošlo pomlad je poučevala in pripravljala otroke na sveto obhajilo. Predstavite si neuko duhovnico, ki sama ne daje dobrega vzgleda, kot učiteljico otrok! Včasih so ljudje mislili da zakramentov ne razume drugi kot študirani gospodje, no, pa morajo že razumeti tudi drugi in verniki so pripravljani vsakemu verovati. Samo pet družin je bilo v vsej naselbini, ki niso pošiljale svojih otrok h "krščanskemu nauku", da bi jim neznanica zastrupljala mlade možgane. Le teh pet družin se ni udeležilo ceremonij obhajila.

Za socializem se nevedno ljudstvo ne zanima. Za takšne ceremonije kot je gori omenjena pa je v skrbeh noč in dan. Pogovarja se o bedarijah, če pa človek napoljuje pogovor na kako drugo stvar, pa pravijo, "s tistim ne bo vse skupaj nič." O znanosti nimajo pojma, in če kedaj o nji v pogovoru čujejo, pravijo, da so to same laži kajti "to in to je nemogoče." Ni čudno, da se nevedno, zaslepljeno ljudstvo tako boji socializma!

Delavske razmere so slabe. Rovi obratujejo le dva tri dni v tednu. Dne 1. aprila je bilo odslovljenih petdeset delavcev, ostalim je kompanija znižala plačo za 20%.

Brezposelnost, nevednost, zaslepljenost, to so danes tri glavne stvari, ki nam onemogočajo uspešno agitacijo za socializem in socialistično časopisnje.

Anton Majnik.

Delavsko časopisje na zapadu.

"Labor Unity", komunistični list v Californiji, ki je bil l. 1919 ustanovljen kot progresivno glasilo, je prenehal izhajati. Zadnja leta je podpiral Workers' Party, ki pa mu ni mogla dati dovolj pomoči, da bi ga ohranila. Imel je samo pet sto naročnikov.

"Industrial Worker", glasilo I. W. W., ki izhaja v Seattlu, Wash., bo izhajal samo enkrat na teden mesto dvakrat kakor doslej.

Najvažnejši in najvplivnejši delavski list na zapadu je socialistični tednik "The Labor World", ki izhaja v San Franciscu. List ima tudi svojo tiskarno. List in tiskarno lastujejo californijski socialisti. "Labor World" izhaja dvajset let; njegova prvomajska številka je bila ob enem jubilejna izdaja.

Bojni klic ameriških socialistov.

WHITE VALLEY, PA. — Ameriška socialistična stranka je pričela z veliko kampanjo za pojačanje svojih vrst, da se pripravi na mogočno ofenzivo proti kapitalizmu. Rezultat kampanje v vzhodnih državah je zadovoljiv. Bratje delavci, pridružite se klicu socialističnih voditeljev! Odzovite se apelu našega zvestega bojevnika E. V. Debsa, ki vas kliče v organizacijo!

Tukajšnji socialistični lokal obdržava svoje redne seje vsako zadnjo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v Slovenski dvorani. Somišljeniki, ne odlašajte s pristopom! Pridružite se klubu že na prihodnji seji!

Aranžirana je tudi velika plesna veselica na soboto 13. junija v Slovenski dvorani. Udeležili se jo bodo tudi angleški sodrugi iz New Kensingtona in mogoče tudi iz Greensburga. Čisti prebitek veselice je namenjen organizaciji okraja Westmoreland in prid agitacije za razširjenje socialističnega časopisja in pridobivanja novih članov.

J. B.

Članstvu kluba št. 1.

CHICAGO, ILL. — Prihodnja redna seja kluba št. 1 JSZ. se vrši v petek dne 19. junija ob 8. zvečer v dvorani SNPJ. Na dnevnem redu bodo važna poročila in razprave. Udeležite se je polnoštevilno. Privedite s seboj somišljenike da pristopijo v klub in s tem sodelujete v kampanji za pojačanje socialistične stranke. Klub št. 1 ima sedaj osemdeset dobrostojećih članov. Akó postanemo za nekaj časa vsi organizatorji, bomo število klubovega članstva do jeseni podvojili. Ne prezrite nobene prilike agitirati za razširjenje "Proletarca". — *Tajnik.*

Sodruga Stonicha v Pinonu, Colo., zadela nesreča.

Iz Pueblo, Colo., nam poročajo, da je sodruga Johana M. Stonicha, ki živi na farmi v Pinonu blizu Pueblo, zadela precejšnja nezgoda. Ponoči dne 2. junija mu je zgorel hlev, par glav živine, kokoši in precej opreme. Škoda znaša nad \$1.000. Sumi se, da so poslopje zažgali njegovi neprijatelji, nekakšni oboževalci K. K. K. Enaka nezgoda ga je doletela pred štirimi leti na božični dan; kakor sedaj, so mu tudi takrat zažgali hlev. Soproga sodruga Stonicha že dalj časa boleha in je pod zdravniško oskrbo. Imata šest mladoletnih otrok. V takih okolščinah je nesreča še toliko občutnejša in družini je nujno potrebna pomoč. J. M. Stonich je član J. S. Z. "at large" in član društva Orel št. 21 S. N. P. J. v Pueblu.

Obširnejše poročilo o nezgodi, ki so jo povzročili brezvestneži, je priobčila "Prosveta" z dne 8. junija. Sodruga Stonich, dasi oddaljen od slovenske naselbine v Pueblu nad deset milj, je kadarkoli je mogel delal za razširjenje "Proletarca" in tekom zadnjih let je bil on eden najlojalnejših agitatorjev za socialistično stvar izmed jugoslovanskih delavcev v Coloradi.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsako drugo nedeljo ob 9.30 dopoldne in vsako četrto soboto ob 7.30 zvečer v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. — Dolžnost vsakega sodruga je, da prihaja redno k sejam in da agitira za pridobivanje novih članov, kajti čimveč nas bo, tem lažje bomo vodili delo za osvoboditev proletarijata iz mezdne sužnosti. — *Tajnik.*

“Waukeganski ‘Luking-gles’.”

Našemu listu smo spremenili ime, da utečemo cenzuri. Če bo treba, ga bomo še spremenili. “Luking-gles” je po slovensko zrcalo ali pa ogledalo. V tem ogledalcu bomo odsevali vsi v tem obljubljenem kraju, ki smo dobre volje in želimo mir in svobodo ljudem. In odsevali bodo v njem tudi tisti, katerim ni za take stvari.

*

Splezaj po hrbtu svojih dragih rojakov do premoženja, reci, ako ti tako kaže, da si socialist po prepričanju, ampak voditelji se ti ne dopadejo, ker kade cigare in ne hodijo umazani in razcapani med ljudstvo, vsled česar naredo slab vtis nanj. Ti imaš lahko avto, lepo hišo in še nekaj cvenka v banki, zraven imaš pa privilegij, da se hinavsko pohvališ koliko si naredil za mili svoj narod. Biznes je biznes! Pop vrh sodavice in pokalica.

*

Nedavno so bile na tukajšnjem javnem trgu razstavljene ribe. Bile so v resnici hudo “težke”, čeprav je bila slaba vaga. Ubogi slovenski jezik, kaj delajo s teboj na kranjskem odru!

*

Dogodek iz polpreteklega časa. — Bilo je na maškaraadi. Rojak, ki je precej navdušen za svoj narod, prihiti razburjen na galerijo med firbčno množico, ki jo odriva na desno in levo da se pririne do svoje drage soproge. “Kaj se je zgodilo?” vpraša ona v strahu. “Bos je umrl.” Vratove stegajoča množica zvedavo: “Kdo...” Pojasnil je pobito: “Predsednik naše inšurenec kompanije!” Ljudje so povsili glave, čeprav ga niso poznali. “Jej, jejhata, no, ali je tudi milijone s sabo nesel...” Rojak, ki je precej navdušen za svoj narod, pa ne pozna niti enega imena naših velikih mož, ki so vse svoje življenje posvetili delu za napredek in izobrazbo svojega ljudstva, zato tudi ne naznani, kadar kdo izmed teh mož zapusti to krivično, do solz inšurano dolino.

*

Pri društvu za gojitev morale in intelektualnosti je tudi večja zverina, ki ima na “špagci” nekaj manjših. Kamor “cukne”, tja vlečejo, čeprav v svojo in splošno škodo.

Izvolijo člana, da jim vodi sejo. Ali vrag naj vodi tako sejo, kjer vsi predsedujejo, izvoljeni predsednik pa mora vsled “mirne” in “stvarne” razprave o gojitvi morale in intelektualnosti uteči preko mize iz dvorane. Živel naš mili narod! Živel parlamentarni red!

*

Voditelji naprednosti obeh naših naselbin, petdeset po številu, so skupno obiskali razstavo Meštrovličevih del v Chicagi. Like hell! Kakor čujemo, bodo o tem predavali tretjo nedeljo v mesecu na seji društva za gojitev m. in i.

*

Prali bomo. Kaj bomo prali? Umazano perilo. Kje se bo pralo? Hm. Ustanovili bomo pralno kompanijo. Aha! Tako! Good luck, Mike! Ali bo union label?

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu po seji društva SSPZ. (dopoldne). Zborujemo v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

NAŠI ODRI.

“Revček Andrejček”.

S to igro, vprizorjena 24. maja, je dram. društvo “Ivan Cankar” v Clevelandu zaključilo sezono. Oddahnila se je uboga gmajna tvoreča to društvo! Čas jim je bil milostljiv. Delo je bilo prenaporno za “uboge delavce,” ki podnevu delajo v tovarnah, zvečer se pa žrtvujejo za narodno kulturo. Kako naj bi ne bilo, ko so “igrali” po dve igri na mesec! Ali nič zato, če so se zmučili pri tem narodno-kulturnem delu. Vse to je bilo potrebno, da se povzdigne našo kulturo in napredek v tem mestu neprekosljive naprednosti. Moj toplomer kulture kaže, da smo napredovali za eno stopinjo Fahrenheitta. Ne vem kaj je vzrok, da se še ni oglasilo veliko število kroničnih kulturnih dopisnikov ter nam poročali v vseh slovenskih listih o naši naprednosti in kulturi. Upam, da nas ne bodo pustili na cedilu, ker tudi njih delo je zelo potrebno pri uspavanju naroda.

Čuden je ta naroden igrokaz v petih dejanjih. Dolgočasen in dolgozeven je tako, da skoro prekaša Govekarja in njegove “Rokovnjače.” Ukvarja se z neodpravljenim domnevanjem, da vsaki oče na Kranjskem je neizprosni v svojih odlokih. To ni nikakor mogoče, pa čeprav je 99% takih! Pokažite mi igro ali povest, v kateri bi ne bil neizprosni, posebno napram svojim hčeram. Ne, niso vsi ljudje enaki! Eni se vendar dajo pregovoriti, ko se jim pokaže, da sreča hčere tiči v glavnem v njeni ljubezni do fanta katerega si sama izbere, pa naj bo hlapec ali pa imovit. Drugače bi moral človek verjeti, da so vsi očetje enaki avtomatoni, ko se gre za sklepanje zakonov.

Rekel sem, da je igra dolgozevna in dolgočasna. Ker je temu tako, vam hočem podati obrise iste v kolikor mogoče najkrajšem času in na najmanjšem prostoru. Hči bohinskega župana Jeklena ljubi Pavleta, pri njih služkega hlapca (Boris Pavlin). Za ženo jo želi tudi Grešnik, kmet in posestnik (Jakob Homovec). Oče je absolutno proti temu, da bi se njegova hči (gdč. Mary Grill) pečala z navadnim poštenim (v zadnji besedi se že javlja sočustvovalno moraliziranje) hlapcem. Spodi jo, ko ga Grešnik uveri, da je bil neki veseljak pri njej v sobi. Vsa obupana si hoče vzeti življenje, ali Andrejček (France Česen) jo reši, ker je natančno vedel kje se bo vrgla v vodo. Za plačilo zahteva od obupanega očeta, kateri je med tem časom izvedel za vse Grešnikove nakane, da dovoli svoji hčeri vzeti hlapca za moža. Vse drugo so samo brezpotrebni okraski, kateri samo zadržujejo razvoj igre.

Človek se prime za glavo, ko išče kulturnega nauka v tej igri. Zadovoljen bi bil, če bi bila vsaj zabavna! Morda pa je dobro, da ni naukov v igri — saj jih je že vendar preveč takih, ki imajo nauk ali v naslovu ali pa začrtan v vsebini. Vendar vse to nas ne izvleče iz zagate. Igra ni nikakor dobro in izvršeno delo, katero kritizira življenje s tem, da ga pokaže takšnega kot je. Preveč je prizorov, ki nimajo drugega namena kot sentimentaliziranje in moraliziranje. Vem, da besede kritika življenja bodo spet dirnile one, kateri se postavljajo, da razumejo fundamentalne pomene moderne dramatike. Če tega ne razumejo, potem je boljše, da se malo bolj informirajo, ali pa naj malo manj pišejo, ali pa kar je še najboljšje — naj molče!

Župan (Ivan Breščak) je slabo pogodil karakter, katerega je imel predstavljati. Moral bi biti neizprosni

in "Jeklen" kot njegovo ime, da bi nas prepričal, da predstavlja človeka, kot si ga je zamislil dramatik. Ne kretneje in ne glas ni tega prineslo na dan. Bil je, in ne samo izgledal, omahljiv oče, poln sočustvanja in mirnega obnašanja vključno z njegovemu prizadevanju, da bi pokazal nasprotno. Dopadel se mi je tako boljše, kot če bi "pogrontal" svojo ulogo. Tu imamo tisto izjemo, ki nam pokaže da niso vsi očetje enaki in neizprosni.

Dolgo smo čakali, celo sezono smo čakali, no saj je bilo vredno čakanja, da nam enkrat režija izbere pravi par ljubimcev. To se mora šteti v čast režiserju. Bil je toliko pameten, da je vsaj enkrat pokazal, da se lahko spravi na oder dva ljubimca iz vrst neporočenič. G. Boris Pavlin in gdč. Marica Grill sta bila občudovanja vredna ljubimca! Jaz še danes mislim, da morata v resnici biti zaljubljena drug v drugega. Kako naj si drugače tolmačim njih zaljubljene in skrite poglede? Igrala sta kot še nista nikoli poprej. Fant je bil posebjena udana ljubezen; dekle si pa sami predstavljajte, pa ni treba pri tem činično reči, da se je v tej igri v njenih srcih nekaj užgalo, ker za to ne morem še jamčiti.

Vsi drugi so se trudili, da bi nam ne bilo dolgčas. Edina dva, katera sta se v resnici naučila svoje uloge je bil ta zaljubljeni par. Igranje drugih si torej lahko sami predstavljate. Zame je to odpustljiv greh, ker bila je zadnja igra in so komaj čakali, da se rešijo iz nenačelnega položaja.

V bodoči sezoni lahko brez skrbi pričakujemo par dobrih iger; pričakujemo pa lahko, da bo vsaka dobro igrana. Igralo se bo samo po eno igro na mesec. To bo pripomoglo, da se bodo igralci lahko boljše poglobili v svoje uloge, ter da bodo lahko imeli več vaj. Kar se pa največ potrebuje je složno delovanje in kolikor največ mogoče pomoči novemu režiserju. Le na ta način se bo lahko pokazalo kaj vrednega. Drugače ne more režiser storiti nič, pa če ima še tako dobro voljo kaj vrednega spraviti na oder.

V kratkem bom oživel kontroverzno z mojimi "kritiki", ne kritiki dramatike, s tem da bom podal vire gotovih izjav in paragrafov v mojih kritikah. Pokazalo se bo koliko razumejo o drami naši "napredni voditelji." Najprvo študiranje, potem šele kritiziranje, bi za take ne bilo slabo gesto.

Joseph A. Siskovich.

Socialistične aktivnosti.

Prva konvencija članstva socialistične stranke, ki se je vršila dne 30. maja v Clevelandu, je bila, vpoštovaje šibkost strankine organizacije v Ohiju, v vseh ozirih uspešna, istotako banket zvečer 30. maja in shod dne 31. maja. Konvenciji je predsedoval E. V. Debs, ki se je udeležil tudi banketa in bil glavni govornik na nedeljskem shodu.

Dne 20. in 21. junija se bo vršila konvencija članstva soc. stranke v Minneapolisu. Prvi dan bo konvencija, zvečer banket, in v nedeljo 21. junija shod. Debs bo predsedoval tudi tej konvenciji.

Socialisti v St. Louisu delajo na pripravah za konvencijo članstva ki se bo vršila dne 4. julija in za shod dne 5. julija, na katerem bosta med drugim nastopila E. V. Debs in Oscar Ameringer. Konvencija in shod bo v Triangle parku in dvorani na 4100 South Broadway.

Meseca julija in avgusta se bodo vršile članske konvencije in shodi v San Franciscu in Los Angelesu

v Californiji. Vsem članskim konvencijam bo predsedoval Debs.

V nedeljo dne 21. junija se bo vršil v parku River-view v Chicagu velik socialistični piknik in shod, na katerem bosta govorila med drugim Oscar Ameringer in Walter Thomas Mills ter italijanski državnozborski poslanec Vacirca.

Časopisje in naša stranka.

Pri sedanji veliki kampanji za pojačanje socialistične stranke, ki je v teku kratkega časa pokazala viden uspeh, nam dela nerazširjenost našega časopisja največje ovire. Ako ljudstvo socialističnih listov ne čita, je nam naprednejši del ljudstva sicer lahko naklonjen, ni pa zanesljiv in izvežban za socialistično delo, ker ne pozna socialističnega gibanja. Časopisje je naše najvažnejše sredstvo za vzgajanje delavstva v socialističnem duhu in v razumevanju socializma. Da se to sredstvo razširi, je v teku akcija za nabiranje naročnikov novemu socialističnemu tedniku "The American Appeal", ki prične izhajati januarja prihodnje leto. Izdajala ga bo ameriška socialistična stranka. Njegov glavni urednik bo Eugene V. Debs. Podvzeta je kampanja, da se mu pridobi najmanj 100,000 naročnikov še predno prične izhajati.

Najboljši socialistični tednik v Ameriki je "The New Leader", ki izhaja v New Yorku. Obsega dvanajst strani in prinaša bogato izbrano gradivo. Naročnina je \$2 na leto. Dasi izhaja komaj poldrugo leto, si je pridobil že lepo število naročnikov po vseh krajih Zedinjenih držav, največ v vzhodnih. Našim sodrugom ga toplo priporočamo. Vsakdo, ki hoče biti poučen o ameriškem delavskem gibanju, bi moral biti naročen na "The New Leader". Naslov: "The New Leader", 7 E. 15th St., New York, N. Y.

"The Milwaukee Leader", socialistični dnevnik v Wisconsinu, je bil do vstopa Amerike v vojno razširjen po vseh industrialnih krajih te dežele. Izven države Wisconsin je imel 15,000 naročnikov. Ko mu je vlada med vojno vzela poštno pravico in ga celo prepovedala razvažati na kakršenkoli način potom pošte, ko je celo izdala odredbo, da se pisem, naslovljena na "Milwaukee Leader" ne more dostavljati, je bil temu listu zadan še hujši udarec. Naročniki v milwauškem okraju, kjer ima list svoje raznašalce, so mu večinoma ostali zvesti; njim in pa požrtvovalnosti sodrugov se ima zahvaliti, da je prebolel udarce, ki mu jih je zadala vojna histerija. "Milwaukee Leader" je sedaj obnovil dopise in uvedel je tudi kolono "Socialist Forum". Na uredniški strani prinaša vsaki dan socialistične članke in razprave. Naročnina je \$1.50 za tri mesece, \$3 za pol leta in 6 za celo leto. Naslov: "The Leader", Brisbane Hall, Milwaukee, Wis.

Socialisti v St. Louisu izdajajo zelo dobro urejevan tednik na osmih straneh "The St. Louis Labor". Razun teh izhaja več drugih angleških socialističnih tednikov in mesečnikov. Naročnino na gori omenjene liste se lahko pošlje tudi tajništvo J. S. Z.

"Proletarec" je slovensko socialistično glasilo. Kakor je važno, da širimo naše angleške socialistične liste, tako je važno, da širimo med jugoslovanskim delavstvom "Proletarca". "Proletarec" je naš najvažnejši agitator za socializem. Razširjeni socialistični listi pomenijo močno, organizirano socialistično gibanje. Pridobite jim novih naročnikov in čitateljev!

BREZ NASLOVA

Iskra.

Slovensko samostojno podporno društvo v New Yorku je poslalo mestni občini ljubljanski 48,155 dinarjev za slepski dom, ki se ga bo zgradilo, kadar bo dovolj denarja, v Ljubljani, oziroma v Sloveniji. Dosedaj je nabranega Din. 126,668.55. Apel na sodelovanje so dobila tudi ameriška društva, v prvi vrsti pevka. V pismu, ki ga je dobilo kot potrdilo za prejem vsote omenjeno društvo, naznanja "magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane", da bodo vsi prispevki hranjeni v posebnem fondu dokler se ne prične z zidavo. Nadalje poroča, "da bo seznam ameriških prispevkov poslan gospodu Walterju Predovihu v Sacramento, Calif., s prošnjo, da ga zlansira v ameriške slovenske liste."

Čemu je treba "magistratu deželnega stolnega mesta" pošiljati prošnjo g. Predovihu, da "zlansira" v ameriške slovenske liste izkaz prispevkov, ki bi prišli za slepski dom v Sloveniji iz Amerike? Kdo je Predovich? Poznajo ga v Pueblu in nekateri rojaki tudi po drugih naselbinah. V Ljubljani mislijo da je "voditelj ameriških Slovencev" ali kaj podobnega. Ali v Ljubljani se radi motijo. Nalogo zlansirati to stvar bi slavni magistrat stolnega mesta lahko dal napr. prej omenjenemu newyorškemu društvu ali kakim drugi organizaciji, ki je pripravljena pomagati ustanovi, za katero bi se Slovenija, oziroma Jugoslavija, morala že davno sama pobrigati.

Kaj je namen katoliških slavnosti med ameriški katoliškimi Slovenci? To ni noben težak "puzel". Sama pobožnost ne vleče. Idejnega značaja take slavnosti nimajo. Well, torej kaj? Jest in piti! Če ne verujete, evo dokaza:

Frančiškanski list, ki kandidira postati dnevnik, piše v izdaji z dne 4. junija o slavnosti desetletnice društva Kraljica Majnika KSKJ. v Sheboyganu med drugim sledeče: "... Obvozili smo skoro vse mesto in nato se je parada ustavila pred Eagle dvorano, kjer je bil pripravljen banket za vse došle v paradi. Banketa se je udeležilo veliko število ljudi. Jedilna dvorana, dasi obširna je bila polna naših rojakov in bratov Hrvatov. Banket je otvoril z molitvijo domači preč. g. župnik Father Černe. Spominjam se, da smo včasih pohvalno pisali o slovenskih kuharicah po drugih naselbinah. Pa kaj naj vendar porečemo o sheboyganških kuharicah? Ko so vendar pripravile tako izvrstna jedila za ta banket. Karkoli je kdo pozelel, to je bilo na mizi ... Tudi nismo vedeli, da imajo v Sheboyganu tako izvrstne vinogradnike. Veste rojaki po Ameriki, tu dobite pravega dolenskega Trškogorca. In kako je ta dober in 'žmahen' ve le tisti ki ga je kdaj pil."

Taki opisi se ponavljajo v "katoliških" listih kadar je kje kaka katoliška slavnost. V isti "Edinosti" je opis slavnosti društva sv. Družine v Waukeganu. Tudi tukaj so mislili na želodec in druge posvetne stvari. Tudi v Waukeganu so imeli banket. Župnik Ažbe ga je otvoril z molitvijo. "Komaj smo odmolili, piše urednik "Edinosti", že je zaropotalo v ozadju dvorane kot bi

treščilo in vsulo se je celo krdelo kelnar, vsaka k svoji mizi, ena z boljšo rečjo kot druga in kmalu smo se mastili in zalivali s pristnim ..."

Včasih so nam katoliški prvaki v Ameriki rekli, da smo socialisti "samo za trebuh". Najbrž so nas sodili po sebi. "Kot bi treščilo se vsuje celo krdelo kelnar ... in kmalu smo se mastili in zalivali s pristnim ..." Hahaha. Ni čuda, da se "katoličanstvo" poživilja!

Po banketu se je v Sheboyganu otvorilo "governiški program" kakor navadno. Mrs. Mohar je prečitala lep govor in deklamacijo v počast novi zastavi, zakar "je žela burno pohvalo od strani občinstva". Ltd. V Waukeganu pa so prišli v dvorano burno pozdravljeni" preč. gg. duhovniki in waukeganski politiki, ki so dobili častne sedeže spredaj. Vsaka njihova slavnost je "the same old story". Ni čuda, da je Elbert Gary, načelnik jeklarskega trusta, tako vnet za "vero". Razumljivo je, čemu tako rad tarna, da je nesreča, ker ljudstvo izgublja vero.

"Ojačanje naše armade".

Pod tem naslovom poroča "D. S." z dne 4. junija, da se je ameriški komunistični stranki pridružila slovaška socialistična federacija z 250 člani in "prekinila vse nadaljne vezi z razpadajočo s. p. stranko." To je jezik, katerega je zmožen samo prostituiran urednik imenovanega lista.

Iz njegove opombe bi bilo razvidno, da je ta sekcija pripadala ameriški socialistični stranki. V resnici ni bila v nobenih stikih s socialistično stranko, razun da jo je napadala po "komunističnem" pravilu.

"Radnik" je bil v poročilu o pristopu te organizacije poštenjši kakor pa prodani, korumirani urednik bivšega glasila katoliških podpornih jednot in farovžev. Slednji list je pisal, "da se je slovaška delavska socialistična federacija, ki je dosedaj v Ameriki obstojala kot neodvisna organizacija, odločila priključiti se delavski komunistični stranki Amerike."

Ko bi bila "D. S." poštena, bi morala poročati, da je bila omenjena federacija napol patriotska organizacija, da ni bila "v stikih z razpadajočo s. p. stranko," da pa je že dolgo orodje v rokah "ekstremnih" pustolovcev, ki se svobodno gibljejo po deželi, medtem ko zapeljane idealne delavce deportirajo.

Cachin o Wilsonu.

V neki debati v francoski zbornici je komunistični voditelj M. Cachin dejal o pokojnem Woodrow Wilsonu: "Četudi je bil Wilson v napačnem, je vedno poskušal služiti interesom delavskega ljudstva."

Komunistične liste v Ameriki prosimo, da naj to kopirajo.

Pod Wilsonovo administracijo je bilo tisoče delavcev aretiranih ker so nasprotovali vojni za "demokracijo". Mnogo izmed teh je bilo obsojenih in poslanih v ječe. Med njimi je bil tudi Eugene V. Debs. Wilson je mrtev in mi ne bomo omadeževali njegovega spomina s prinašanjem teh dejstev na dan. Dejanja, ki so bila izvršena nad zavednim delavstvom pod njegovo administracijo, so stvar zgodovine, katerih tudi nepremišljeni komunisti ne morejo izpremiti. — (Po "Milwaukee Leadru".)

DOM J. S. Z.

Do dne 8. junija je bilo podpisanih za Dom J. S. Z. 197 delnic v vsoti \$4,925. Vplačana vsota znaša 1,183.50. Do sedaj so razpravljali na sejah in sklenili sodelovati klub št. 1 v Chicagi in klubi J. S. Z. v Detroitu, Girardu, O., na Lawrence, Pa. in v Forest City, Pa. Posameznih delničarjev je do sedaj petindvajset. Večina klubov bo o akciji razpravljala na svojih sejah ta mesec. Pisma so bila razposlana v sredi prošlega meseca. Seznam članov družbe za gradnjo Doma J. S. Z. in "Proletarca" bo priobčen prvič v eni prihodnjih številkih.

Eksekutiva J. S. Z. je na svoji seji dne 22. maja sprejela za to akcijo sledeče določbe:

Določbe korporacije (še neinkorporirane), katere namen je zgraditi poslopje za urade JSZ. in "Proletarca" in ki bo služilo tudi drugim socialističnim aktivnostim.

Delnice so po \$25.00. Ustanovni kapital je \$25,000. Delnice se prodajajo klubom J. S. Z., njenim sekcijam in nji sami. Omejitve v vsotah pri njih ni. Vsak klub, oziroma sekcija JSZ., jih smejo kupiti kolikor jim dopuščajo sredstva.

Vsak posamezni član J. S. Z. jih sme vzeti ne več kot šest v skupnem znesku \$150.00.

Posameznikom se proda ne več kot za \$10,000.00 delnic.

Delnice se smejo prodajati tudi simpatičarjem, ako so priporočeni od kluba ali zanesljivih sodrugov.

Prodajajo se tudi društvam, ki simpatizirajo z našim gibanjem.

Na vsako delnico se mora plačati \$5 takoj, ostalo na obroke ali skupaj v teku enega leta.

Za vse vplačane vsote se izdajajo potrdila, delnice pa se razpošlje, ko bo stvar inkorporirana.

Vse v stavbinski fond vplačane vsote se ne smejo porabiti v noben drug namen.

Vplačane vsote se ne povračajo, razun ako je delničar v gmotnih stiskah in mu eksekutiva JSZ. odobri povrnitev vsote. Ta povračila so v veljavi le do inkorporiranja podvzetja, to je, dokler ne bodo izdane delnice. Eksekutiva sme glede povračil sklepati tudi v drugih tu neoznačenih slučajih.

Vse vsote se nalagajo na ime Building Fund J. S. F. Vsote ne morejo biti dvignjene brez podpisov vseh treh članov stavbinskega odbora.

Stavbinski odsek eksekutive J. S. Z. sme v sporazumu z eksekutivo kupiti primerno stavbišče takoj ko se ponudi dobra prilika.

Vse vsote se nalagajo na način, da bodo nosile čim največ mogoče obresti.

Klubi in posamezniki, ki žele o stvari še kake druge informacije, naj se obrnejo na tajnika stavbinskega odseka J. S. Z. sod. Franka Zajca, ali pa na tajnika Zveze. Vsote za delnice naj se pošiljajo tajniku stavbinskega odseka na naslov "Proletarca".

Klubi in posamezniki, ki so se odločili sodelovati, naj pošljejo vplačila kakor hitro mogoče, da pridejo v seznam.

Na klube J. S. Z. in posamezne sodruge apeliramo, naj se z vsemi močmi zavzamejo za to akcijo. Priprave, ki so bile stvar odbora, so vzele dolgo časa. Sedaj pa je odvisno od nas vseh, da nalogo v čim krajšem času uresničimo. *Stavbinski odbor J. S. Z.*

GIRARD, OHIO.

Seje kluba št. 222 JSZ. v Girardu, O., se vrše vsaki prvi torek v mesecu ob 7. zvečer v Slovenskem domu. Somišljeniki, pristopite v vrste zavednega delavstva! — Naš klub ima lepo zbirko knjig. Izposodite si jih! — *Tony Segina*, organizator.

Važno za članstvo kluba J. S. Z. v Waukeganu.

WAUKEGAN, ILL. — Prihodnja seja kluba št. 45 JSZ. se vrši v nedeljo 14. junija ob 2. popoldne v S. N. Domu. Na dnevnem redu bo več zelo važnih zadev, zato bi morali biti vsi navzoči, da ne bo pozneje kakega oporekanja proti sklepom. — *Martin Judnich*, tajnik.

Mirko: "Pristopi v socialistični klub."

Vinko: "Koliko podpore dobim na dan?"

Bolče: "Vsi hudiči nas prodajajo!"

Blaž: "Kako to?"

Bolče: "Ne dobiš ga, ki bi te ne prodal. Vsi smo prodani — pa še kolikokrat!"

Blaž: "Po čem si ti?"

PRVI JAVNI SHOD

V prid Slovenskega doma

v Milwaukee, Wis.

V nedeljo 14. junija 1925

ob 2. uri popoldne

VSPORED:

1. Otvoritev shoda po predsedniku,
2. Namen in potreba Slov. doma, govori John Čamernik (10 minut);
3. Stališče in dosedanje delovanje, govori Joe Vidmar (10 minut);
4. Pomisleki in nasprotstva, govori Joe Matoh (15 minut);
5. Koristi Slov. doma, govorita rojaka iz sosednje naselbine iz svojih lastnih izkušenj (20 minut);
6. Prosta diskuzija;
7. Pojasnila in odgovori;
8. Zaključek o bodočem delovanju za Slov. dom.

Vabljeni ste vsi, kateri ste za ali proti Slovenskemu domu. ODBOR.

Socialisti v Pennsylvaniji in Labor Party.

Članstvo socialistične stranke v Pennsylvaniji ima na splošnem glasovanju, ki se konča 26. junija, vprašanje sodelovanja s pennsylvansko Labor Party, katero tvorijo večinoma unije. V njenem odboru je več vodilnih socialistov, katerih želja je „da socialistična stranka države Pennsylvania sodeluje v nji za pritegnjenje delavskih mas na polje političnih aktivnosti v prilog delavskega razreda.“

Konvencija L. P. se je vršila dne 11. maja v Harrisburgu. Udeležilo se jo je šestdeset delegatov. J. Maurer, predsednik Pennsylvania State Federation of Labor in član eksekutive soc. stranke, je v svojem govoru na konvenciji med drugim dejal: „Zbrali smo se tukaj, da se odločimo: ali organiziramo pravo delavsko stranko ali pa nič. V delavskem gibanju ne sme biti prostora za stranko srednjih slojev. Delavstvo mora imeti svojo stranko s svojim programom.“

Razun Maurerja so govorili tudi razni drugi socialisti, vsi v prilog večje in enotnejše akcije delavstva na političnem polju.

Po obširni razpravi je konvencija zaključila ohraniti pennsylvansko Labor Party, ki se je bo reorganiziralo na način, da ji bodo pripadale unije v celoti, in da bo z njo kooperirala socialistična stranka v celoti. Zagovorniki ustanovitve te stranke med socialisti v Pennsylvaniji argumentirajo, da je to najboljša poteza pridobiti večino organiziranega in neorganiziranega delavstva v Labor Party in v socialistično stranko. So-

cialistična stranka bo imela v novi grupaciji duhovno vodstvo, ako bo vodila pravilno taktiko

Program Delavske stranke (Labor Party of Pennsylvania) vključuje:

Socializacija prirodnih zakladov, železnic, bančnega sistema, vodnih sil itd.; omejitev moči sodnijskim oblastim; odpravo prisilnega vojaškega vežbanja v šolah ali kjerkoli; negovanje združništva med delavci in farmerji; socialno zavarovanje za starost, onemoglost in brezposelnost; večje obdavčenje velikih profitov, dedščin, dividend in zemljišč; odprava in znižanje davkov revnim slojem.

L. P. v Pennsylvaniji je v svojem jedru res delavska organizacija brez priveskov iz srednjega sloja, kateri se je polastil kontrole progresivega gibanja. Konvencija L. P. je sprejela več resolucij, med njimi za svobodo govora in zborovanja, za uvajanje varnostnih sistemov in odredb v industriji, za organiziranje delavstva itd.

Konferenca zastopnikov pennsylvanske socialistične stranke se je vršila dne 10. maja v Harrisburgu. Mnogi delegatje te konference so bili ob enem delegatje konvencije Labor Party.

V pogledu sodelovanja s pennsylvansko Labor Party je sprejela sledečo resolucijo, ki je bila 1. junija poslana vsem socialističnim organizacijam v Pa., da se članstvo izreče za ali proti nji:

“Sklenjeno, da Socialistična stranka Pennsylvanije ohrani svojo organizacijo in integriteto in ob enem sodeluje s pennsylvansko Labor Party pod sledečimi pogoji:

1. Labor Party of Pennsylvania mora biti delav-

ALI MORETE REŠITI TO?

Beseda z osmimi črkami in znači
"STRUKTURO"

Vsakemu ki nam pošlje pravilno rešitev te uganke damo loto v velikosti 25x125 čevljev ZASTONJ, prosto vseh obveznosti, v letovišču v Wisconsinu.

STANDARD LAND ASSOCIATION
Suite 1305

105 W. Monroe St., Chicago, Ill.

**OGLAŠAJTE
PRIREDBE
KLUBOV
IN DRUŠTEV
V
"PROLETARCU"!**

**CARL STROVER
LAWYER
and
COUNSELLOR**

133 W. Washington Street,
CHICAGO, ILLINOIS.

Telefon: Main 3989.

ZAKAJ SE NA TISOČE LJUDI

poslužuje naše banke pri pošiljanju denarja v staro domovino?

Zato ker so naše cene najnižje in je vsaka pošiljatev isplačana v najkrajšem času in v polni vsoti.

NAŠ PAROBRODNI ODDELEK

sprejema prijave za VSE-SOKOLSKI IZLET v ZAGREB z velikim parobrodom AQUITANIA kateri odpluje iz New Yorka 29. julija 1925, in potem s posebnim vlakom iz Pariza v Zagreb.

Naši zastopniki skrbijo za vas in za vašo prtljago skozi celo potovanje. Pišite po informacije.

Imovina
\$20,000,000.00

Kaspar American State Bank

1900 Blue Island Ave., vogal 19ste ceste.

CHICAGO

ILLINOIS

Mi kupujemo vaše vloge v jugoslovanskih dinarjih.

ska stranka v svojem jedru in po imenu, to je, (a) da sprejme program, ki bo vseboval ekonomska in politična stremjenja delavskega razreda in (b) da nominira z nobeno kapitalistično stranko ali stranko srednjih slojev.

2. Da v vseh distriktih, kjer Labor Party name-rava nominirati svoje kandidate, eksekutiva imenovane stranke stopi v zvezo z eksekutivo socialistične stranke najmanj šest tednov pred datumom ko je treba vročiti oblastim nominacijske peticije, v svrhu da se dožene ako je mogoča skupna akcija, sprejemljiva za obe stranki."

To je vprašanje, o katerem ima odločiti socialistično članstvo v Pennsylvaniji na referendumu. Ako se večina izreče za to resolucijo, bo predana eksekutivi ameriške socialistične stranke, ki jo bo potrdila ali zavrnila. Socialistična stranka v svojih pravih namreč določa, da je kooperacija socialistične stranke z drugimi delavskimi skupinami dovoljena, toda ne preje dokler ne izreče o vsakem namerovanem sodelovanju eksekutiva S. S. svojo končno besedo.

Socialistična konferenca v Harrisburgu je ob enem sprejela več sklepov, tikajoči se povečanja agitacije v Pa. za pridobivanje novih članov, razširjenje socialističnih listov in agitacije za pojačanje socialističnih aktivnosti. Zaključila je z vsemi silami ki jih ima na razpolago vršiti propagando med mladino in podpirati delavske učne tečaje pod avspicijo Workers' Educational Bureau.

Udeleženci konference so se razšli prepričani da je tudi soc. stranka v Pennsylvaniji na pragu preropenja in s tem prepričanjem bodo uredili svoje delo v smereh, da bo prineslo čim boljše rezultate.

Zveza tesarskih unij v Chicagi zgradila svoj dom.

Čikaške tesarske unije, združene v Chicago Carpenters' District Council, so zgradile svoj Dom, ki stane \$300,000. Otvorjen je bil pred par tedni. Ko se je pričela agitacija za zgradbo lastnih prostorov, je prišlo v ospredje vprašanje, kako dobiti sredstva. Izhod je bil, da je vsak član prispeval v stavbinski fond \$10 izrednega asesmenta. Tesarske unije v Chicagi imajo 28,000 članov, ki so plačali 280,000 za svojo stavbo.

Največja unijska dvorana v Chicagi je Ashland Auditorium, ki jo lastuje unija delavcev čikaških cestnih železnic. Dvorana ima do pet tisoč sedežev; razun te je v poslopju več manjših dvoran, uradi, velika restavracija, trgovine, sobe za manjše sestanke in drugi podobni prostori.

Manjše dvorane in zbirališča ima tudi mnogo drugih čikaških unij.

Agitirajte za razširjenje "Proletarca".

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicagi, Ill.

Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.
V nedeljo od 11 do 12 dop.

FRANK MIVŠEK se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-ga, koksa in peska.
924 McAllister Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriškanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se tople priporočam.

6% IN VARNO 6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET
At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

Rezultat mestnih volitev v Zagrebu.

Pri občinskih volitvah v Zagrebu, ki so se vršile meseca maja, so dobili v mestnem svetu hrvatski blok 15, samostalni demokratje 3, komunisti 3, frankovci 2, in cionisti dva odbornika. Narodni socialci, neodvisni obrtniki, radikali, klerikalci, hišni posestniki in davidovčevci, ki so se tudi udeležili volitev, niso dobili nobenega mandata. Komunisti so dobili 1250 glasov. Socialisti se teh volitev niso udeležili.

V Zagrebu ima 35,234 ljudi volilno pravico. Volitev se je udeležilo samo 16,601 volilec, ali 47 odstotkov volilcev. Največjo pasivnost so pokazali delavci, ki so šli na volišče proporcionalno v najmanjšem številu. Marca 1920 so dobili komunisti pri občinskih volitvah v Zagrebu nad sedem tisoč glasov ali šest tisoč več kakor pri volitvah meseca maja to leto.

Občinske volitve v Zagrebu so en dokaz zbeganosti volilcev na Hrvatskem in ob enem tudi dokaz politične nezrelosti.

Izvor "Spominskega dne".

Na postavni ameriški praznik "Spominski dan" je navada, da krasimo grobove za domovino padlih vojakov. To so začeli najprvo obhajati v južnih državah za časa civilne vojne. Vojni department je na podlagi najnovejših podatkov izračunal, da je bilo v civilni vojni ubitih 359,528 vojakov unijske armade, vojnih žrtev v konfederacijski armadi je bilo pa 134,451; vendar te številke niso popolnoma zanesljive. V štirih letih civilne vojne 1861—1865 je bilo torej približno pol milijona ubitih. Vendar nam uradna statistika kaže, da je v Združenih državah leta 1913 umrlo 1,647,084 oseb vsled različnih bolezni. Več kot 45,000 ljudi je podleglo boleznim v želodcu in črevesju. Mnogo izmed teh žrtev bi še danes lahko živelo, če bi bili uživali Trinerjevo grenko vino, ki je jako uspešno zdravilo za želodčne neprilike. To vino izčišča črevesje, pomaga prebavi, odvrta zabasanost, jači ledice in jetra in krepi ves telesni sistem. Ako tega zdravilnega vina ne morete kupiti v bližnji lekarni, pišite na: Joseph Triner Co., Chicago, Ill. — (Adv.)

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA , (I. E. Tomić), povest 330 strani, broširana 75c, vezana v platno	JOS. JURČIČ , zbrani spisi, II. sv. vezan	1.00	IGRE
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.	III. sv. vezan	1.50	ANFISA , (Leonid Andrejev), broširana
VIANJEVA REPATICA , (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	IV. sv. vezan	1.25	BENEŠKI TRGOVEC , (Wm. Shakespeare), vezana
VITEZ IZ RDEČE HIŠE , (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	V. sv. vezan	1.00	CARLJEVA ŽENITEV-TELJE ZENINI , (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, brošira- na
ZABAVNA KNJIŽNICA , zbirka povesti in ertic, broširana	VI. sv. vezan	1.00	GOSPA Z MORJA , (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana
ZADNJA PRAVDA , (J. S. Baar) roman, broširana	FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50	KASLIJA , drama v 3 dejanjih
ZADNJI VAL , (Ivo Sorli), roman, vez.	PESMI IN POEZIJE		JULIJ CEZAR , (Wm. Shakespe- peare), vezana
ZAJEDALCI (Ivan Molek), po- vest, 304 strani, vezana v plat- no	BASNI , (Jean de la Fontaine, iz francoskega prevedl I. Hribar) vezana	1.00	MACBETH , (Wm. Shakespeare), vezana
ZA SREČO , povest, broširana	MLADA POTA , (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba75	NAVADEN CLOVEK , (Braa. Gj. Nusič), šala v treh dejanjih, broširana
ZELENI KADER , (I. Zorec), po- vest, broš.	MODERNA FRANCOŠKA LIBI- KA , (Prevel Ant. Debeljak), vezana90	NOČ NA HMELJNIKU , (Dr. I. Luh). Igra v treh dejanjih, bro- širana
ZGODBE IZ DOLINE ŠENT- FLORJANSKE , (Ivan Cankar), vezana	PESMI ŽIVLJENJA (Fran Al- brecht), trda vezba50	OTHELLO , (Wm. Shakespeare), vezana
ZLOČIN IN KAZEN , E. M. Do- stojevskij), roman, dve knjige, 602 strani, vezane	POEZIJE , (Fran Levstik), vezana POHOŠKE POTI , (Janke Glas- er), broširana90	ROMANTIČNE DUSE , (Ivan Cankar), drama v treh de- janjih, vezana
ZMOTNE IN KONEC GOSPODI- NE PAVLE , (I. Zorec), brošir- ana	SLUTNJE , (Ivan Albrecht), bro- širana45	ROSSUM'S UNIVERSAL RO- BOTS , drama s predigro v 3 de- janjih
ZVONARJEVA HČI , povest, bro- širana	STO LET SLOVENSKE LIRI- KE , od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana	1.20	SEN KRESNE NOČI , (Wm. Shakespeare), vezana
ZENINI NASE KOPRNELE , (Rado Murnik), broširana	STRUP IZ JUDEJE , (J. S. Ma- char), vezana	1.10	UMETNIKOVA TELOGIJA , (Alois Kraigher), tri enodej- anke, broširana, 75c; vezana
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK , zbrani spisi, ve- zana	SLOVENSKA NARODNA LIRI- KA , poezije, broširana65	ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLI- TIČNI IN GOSPODARSKO SO- CIJALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROSURE
FRAN ERJAVEC , zbrani spisi, vezana	SOLNCE IN SENCE , (Ante De- beljak), broširana50	ALI JE RELIGIJA PRENEHA- LA FUNKCIONIRATI? De- bata
	SVOJEMU NARODU , Valentin Vodnik, broširana25	ANGLEŠKO-SLOVENSKI BE- SEDNJAK , (Dr. J. F. Kera)
	SLEZKE PESMI , (Peter Bezruč), trda vezba50	
	TRBOVLJE , (Tone Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana75	
	TRISTIA EX SIBERIA , (Voje- slav Mole), vezana	1.25	
	V ZARJE VIDOVE , (Oton Zu- pančič), pesnitve, broširana40	